

Gösteri Toplumundan Teşhir Toplumuna: VosViewer ile Karşılaştırmalı bir Bibliyometrik İnceleme

Rabia Atsay, Bursa Uludağ Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü, Doktora Öğrencisi, rabiaatsay25@gmail.com, 0000-0001-8451-2967

Meltem Aladağ, Bursa Teknik Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü, Doktora Öğrencisi, aladagmeltem@gmail.com, 0000-0002-1191-8699

ÖZ

Teknolojik gelişmeler ve medyanın kitleleşmesiyle yaşanan değişimler ve toplumsal dönüşüm analiz edilmek istendiğinde “gösteri toplumu” ve “teşhir toplumu” kavramlarını öne çıkmaktadır. Guy Debord’un kavramsallaştırdığı gösteri toplumu, modern kapitalist toplumlarda gerçekliğin yerini temsillerin aldığı bir toplumsal biçime işaret etmektedir. Bu toplumsal biçimde bireyler, modern iktidarın kendisine dayattığı temsilleri pasif şekilde izleyen ve tüketen, edilgen alıcılardır. Buna karşın teşhir toplumu, mahremiyetin sınırlarının bulanıklaştığı, bireyin kendi rızasıyla kendisini teşhir ettiği bir özne profili sunmaktadır. Teşhir toplumunda birey, pasif konumdan çıkarak aktif bir rolde konumlanmıştır. Bu iki toplumsal biçim arasındaki fark, bireyin konumlanış biçiminde yaşanan dönüşümü görünür kılmaktadır. Bu çalışma, söz konusu dönüşümü, ulusal ve uluslararası literatür temelinde inceleme ihtiyacından hareketle, analitik bir çerçeveye oturtmayı amaçlamaktadır. Ancak ulusal literatürün bibliyometrik analiz araçlarıyla incelemesi mümkün olmadığından, mevcut durum genel bir tarama yapılarak incelenmiştir. Uluslararası literatür ise VOSviewer aracılığıyla Web Of Science veri tabanından iki kavramı konu edinen çalışmaların bibliyometrik bir analize tabi tutularak incelenmiştir. Elde edilen bulgular bağlamında, gösteri toplumunun uluslararası literatürde oldukça yoğun çalışıldığı görülmektedir. Buna karşın Türkiye’de genellikle reklamcılık, medya ve dijital platformlar gibi alanlarda, sınırlı bir çerçevede çalışıldığı görülmüştür. Teşhir toplumunun ise hem ulusal hem de uluslararası literatürde görece yeni bir kavram olduğu ve yeterince incelenmediği gün yüzüne çıkmıştır. Bu nedenle çağdaş toplumsal dönüşümleri yansıtması açısından teşhir toplumu kavramının teorik olarak genişletilmesi ve derinleştirilmesi, yeni toplumsal yapıyı ve onun öznelere anlamak açısından önemlidir.

Anahtar Kelimeler : Teşhir Toplumu, Gösteri Toplumu, Guy Debord, Bibliyometrik Analiz, VOSviewer

From the Society of Spectacle to the Society of Exhibition: A Comparative Bibliometric Study via VosViewer

ABSTRACT

Technological advances and the massification of media have brought about changes that highlight the concepts of the “society of the spectacle” and the “society of exhibition” when it comes to analyzing social transformation. The society of the spectacle, conceptualized by Guy Debord, refers to a social form in modern capitalist societies where representations have replaced reality. In this societal form, individuals are passive recipients who passively watch and consume the representations imposed on them by modern power. In contrast, the society of exposure presents a subject profile in which the boundaries of privacy are blurred, and individuals expose themselves with their own consent. In the exhibitionist society, the individual has shifted from a passive position to an active position. The difference between these two social forms reveals the transformation in the way the individual is positioned. This paper aims to set an analytical framework for examining the a fore-mentioned transformation based on the necessity to examine it within the national and international literature. However, since it was not possible to examine the national literature using bibliometric analysis tools, the current situation was examined through a broad review. The international literature was examined through a bibliometric analysis of studies covering the two notions in the Web of Science database using VOSviewer.

In the context of the findings reached, it is seen that the spectacle society has been studied quite intensively in the international literature. In contrast, in Türkiye, it has generally been studied within a limited framework in areas such as advertising, media, and digital platforms. It has become apparent that the concept of the exhibition society is relatively new in both national and international literature and has not been sufficiently studied. Therefore, expanding and deepening the concept of the exhibition society theoretically is significant for understanding contemporary social transformations and the new social structure and its agents.

Keywords : Society of Exhibition, Society of Spectacle, Guy Debord, Bibliometric Analysis, VOSviewer

EXTENDED ABSTRACT

New social forms, social relations, and ways of being have become among the most important topics of current debate due to technological developments and digitalization. These changes give rise to new forms of agency and self-expression. This transformation affects not only individual lives, behaviors, and attitudes but also forms of social organization. In this regard, Guy Debord and his book, *The Society of the Spectacle*, are among the most influential works that have pioneered these debates. Guy Debord defines the concept of "spectacle" as images that replace reality and create power over individuals at a time when

advertising and television had only recently taken over the world. The notion of the society of the spectacle deals with transforming modern capitalist societies into a visual and consumption-oriented social form. However, in the society of spectacle, the individual is a passive consumer who is subject to power and receives images directly. Classical media tools such as advertising and television are the instruments of power that build control over individuals. Developed in 1967, this concept has a structure that consists of a critique of modern capitalism and culture. It has been a tool of analysis employed in studies based on the criticism of culture and modern capitalism created by media, visibility, images, the passive position of the individual in the present system, and more recently, studies based on issues such as social media and digitalization.

However, today, when new media tools such as social media affect almost all social relations and individual lives, the act of "exhibition" and especially concepts such as "exhibition society" have become increasingly important in analyzing the change and the issues that emerge with it. Because the matter is no longer just a passive image consumption, it has become possible to discuss an active subject profile in which individuals voluntarily expose themselves and perform by producing identities on platforms such as social media. Therefore, today's subject is an individual who both produces and consumes; it constructs its existence through visibility and disclosure. The novel subject, who is not only controlled through classical media channels, also wants to be known and receive social approval through social media. Therefore, while peeping at others, he also exposes himself. Hence, the act of "exhibition" at the center of the exhibition society is at least two-personal: the peeping and the exposing. In this context, the exhibition society can be an essential tool in analyzing the present sociality. However, although the first comprehensive academic study was recently produced in Türkiye in 2018 with the "Society of Exhibition" issue of the Journal of Sociology, the studies focusing on the Society of Exhibition have not reached a significant quantitative and qualitative saturation.

On the other hand, the concept of the society of the spectacle has been taken within a limited framework in the context of the relationship between media and culture in Türkiye. Although it aims to analyze the concepts of exhibition society and society of spectacle, the concept of exhibition society does not have enough studies to allow this analysis. Therefore, the bibliometric analysis of the concept of the society of spectacle also shows how widespread the use of the concept is. The United States of America, the United Kingdom, and Australia are among the central countries working on the concept of the society of spectacle. This is also supported by what is present under the title of citation analysis of institutions. In addition, the keywords used together and the most commonly cited names indicate that the concept of the society of spectacle is still studied from a capitalist and classical media-communication

perspective. This study aims to reveal the current status of the two concepts in international literature through a bibliometric analysis of the concepts of the society of spectacle and the society of display. In addition to its bibliometric analysis, this study aims to provide a bird's-eye view of the related concepts by conducting a brief review of the studies in Türkiye, and to enable a comparison of the two concepts. Particularly in today's increasingly digitalized world, it aims to emphasize the importance of the exhibition society concept, make its limited place in both Turkish and international literature visible, and clarify the necessity of creating a theoretical ground for the exhibition society.

GİRİŞ

Yaşamın birçok alanına nüfuz eden teknoloji, beraberinde getirdiği görseller, temsiller ve kendini gösterme arzusuyla toplumsal yaşamın ve sosyal ilişkilerin temel dinamikleri haline gelmiştir. İletişim araçları ve dijitalleşme, bireylerin dünyayı algılama biçimlerini kökünden değiştirmiştir (Bilginer Erdoğan, 2022, s. 375-376; Utma, 2018, s. 1194). Bu noktada içinde bulunduğumuz çağı anlamak için “gösteri toplumu” ve “teşhir toplumu” kavramları önemli bir çerçeve sunmaktadır. Guy Debord'un 1967 yılında kavramsallaştırdığı gösteri toplumu kavramı, modern toplumda gerçekliğin yerini imgelerin ve temsillerin aldığı, bunların yaşamı doğrudan değiştirdiği ve bireylerin pasif izleyicilere dönüştüğü toplumsal biçimi vurgulamaktadır (Debord, 1996). Teşhir toplumu ise gösteri toplumunun evrildiği bir sonraki aşama olarak değerlendirilebilir. Bu yeni aşamada bireyler yalnızca sunulan imajları tüketmekle kalmamakta, kendi mahremiyetlerini gönüllü biçimde sergileyerek görünürlük kazanmaya çalışmaktadır (Can & Ulutaş 2024). Mahremiyetin sınırlarının silikleştiği ve bireysel kimliğin kamusal sergi metasına dönüştüğü yeni bir toplumsal biçim ortaya çıkmıştır. Dijital iletişim teknolojilerinin etkisiyle bu toplumsal biçim daha da belirgin hale gelmiştir. Bu değişimler, bireylere yeni toplumsal görünürlüğün ve etkileşim biçimlerinin kapısını aralamıştır. Bu sebeple, ilgili literatürde gösteri toplumu ve teşhir toplumu kavramları ile bu kavramların arasındaki farklara yönelik kapsamlı çalışmalar yapmak zaruri hale gelmiştir. Zira her iki kavram günümüz toplumunu ve bireylerini anlamak için önemli çözümleme araçlarıdır. Ancak gösteri toplumu ve teşhir toplumu üzerine literatür taraması yapıldığında mevcut durumda gösteri toplumu üzerine birçok çalışmaya rastlanmakla birlikte, teşhir toplumu kavramının sosyoloji literatüründe henüz sınırlı şekilde ele alındığı görülmektedir.

Bu çalışmada ise günümüz toplum yapısını anlamak amacıyla kullanılan bu kavramlar ele alınacaktır. Böylece literatürdeki konuları ortaya konacak, iki kavram arasında bibliyometrik bir kıyaslama yapılacak ve bu kavramların günümüz toplumunu çözümleme

kapasitelerini değerlendirilecektir. Çalışmada kullanılan veriler, Web of Science veri tabanından bibliyometrik analize uygun bir dosya formatında çekilmiştir. Elde edilen veriler bir bibliyometrik analiz programı olan VOSviewer ile analize tabi tutulmuştur. Araştırma, uluslararası literatürde kavramın nicel bibliyometrik analizine dayanmaktadır. Ancak Türkiye’deki literatür taraması nitel bir özellik taşımaktadır. Dolayısıyla bu çalışma ağırlıklı olarak nicel veriye dayanan ancak nitel veriden de yararlanan bir yöntem izlemiştir. Ulaşılan bulgular doğrultusunda bu çalışmanın iki özgün katkısı olduğu öne sürülmektedir. İlk olarak, daha önce gösteri toplumu ve teşhir toplumu kavramları üzerine bibliyometrik analiz yapılmaması nedeniyle, literatürdeki bu boşluğu doldurmak ve ilgili kavramlar hakkında çalışmalar yapacak araştırmacılara ışık tutmaktır. İkincisi ise bireyin pasif alıcıdan aktif ve gönüllü olarak kendisini teşhir ettiği yeni toplumsal biçim olarak teşhir toplumunun, gösteri toplumundan farkını ortaya koyarak teşhir toplumunun kavramsal açılımını gerçekleştirmektir.

1. GÖSTERİ VE TEŞHİR KAVRAMLARI

Türk Dil Kurumu’na göre “gösteri” kavramı, “ilgi, dikkat çekmek için bir topluluk önünde gösterilen beceri veya oyun” anlamına gelmektedir (TDK, 2025). Ancak bu çalışmada “gösteri” kavramı, kitlesel iletişimin ve teknolojinin giderek artması ile toplumsal yaşamın kendisini etkileyen gösterge, temsiller ve imajlar (Robins, 2013) etrafında anlam kazanması bağlamında ele alınmaktadır. Teknolojinin gelişmesiyle hayatın her alanını saran ekran kültürünün etkisi, birçok çağdaş düşünür ve sosyoloğun çalışmalarında gösteri, gösterge ve temsillere yoğunlaşmasına yol açmıştır. Misal Jean Baudrillard gösteri ya da göstergelere odaklanan önemli sosyologlardan biri olarak gerçekliğin yerini artık göstergelerin, yani simülakrların aldığını söyler. Ona göre imgeler ile simülakrlar, insanların yaşamını ve algısını kökünden değiştirmiş ve gerçeklik durumu tamamen yitirilmiştir. Gerçekliğin yerini hipergerçeklik ya da diğer adıyla simülasyon almıştır (Baudrillard, 2010, s. 19). Bu sebeple günümüz çağında imaj, taklit ya da simülasyon gerçeğin yerini aldığı için gösterge-gösterilen, kopya-orijinal, imaj-gerçeklikler arasındaki sınırlar silikleşmiştir (Güzel, 2015, s. 68-71). Baudrillard 1990’larda gittikçe gelişen iletişim teknolojilerinin de etkisiyle gerçeklik ile temsillerin dönüşümünden bahsetmiştir. Guy Debord ise *Gösteri Toplumu* çalışmasında kitle iletişim teknolojisinin ve reklamcılık endüstrisinin henüz yükseldiği, daha erken bir dönemde sınıfsal bir boyut ekleyerek “gösteri” kavramını vurgulamıştır. Bu çalışmada gösteri kavramına, özellikle Guy Debord’un vurguladığı anlam referans alınarak üzerinde durulacaktır. Ona göre gösteri, var olanın yerini alan bir tür soyutlamadır. Başka bir ifadeyle yaşamın sahte kullanımıdır. Modern toplumsal yaşam ise bir gösteri birikimidir (Debord, 1996, s. 30). Göstergeler, hiyerarşik toplumlarda dinamikleri belirleyen, insanlar arasındaki ilişkileri gizleyen ve fetişleşiren unsurlardır. Gösteri her ne kadar teknolojik gelişmelerin bir sonucu

olarak farklı yapılara bürünse de Debord için gösteri esasen bireyler arasındaki sınıfsal tahakkümü ve kontrolü sağlayan modern devletin bir iktidar aracıdır. Bu nedenle gösteri, içkin bir özellik olarak iletişimi tek yönlü hale getirmektedir. Bireyler sunulan görüntü ve mesajları katılımcı olarak değil, edilgen bir izleyici olarak alır. Bireylerin düşünce ve davranışları bu göstergeler tarafından şekillenir. Böylece bireylerin, mevcut toplumsal düzenin dışına çıkması engellenir. Bu yüzden Debord gösteriyi “modern edilgenlik imparatorluğunun batmayan güneşi” olarak betimler (Debord, 1996, s. 13-20). Ancak bu yeni toplumsal aşamada görsellik rasyonelleştirilerek belirli hedeflerin aracı olsa da temelde görsellik ya da vizyon teknolojileri; arzu, fantazyaya, temel kaygı ve korkularımızla doğrudan bağlantılıdır (Robins, 2013, s. 25). Bu yüzden gösteri, aynı zamanda teşhir kavramıyla ilişkilidir.

Teşhir kavramı ise “gösterme, sergileme, herkese duyurma, dile düşürme” anlamlarına gelir (TDK, 2025). İngilizcede “gösterme” ve “sergileme” anlamlarını, *exhibition* ve *display* kelimeleri karşılamaktadır. Bununla birlikte “teşhircilik” kelimesinin İngilizce karşılığına *exhibitionism* denk düşmektedir (Avery vd., 1992, s. 391). Genel olarak psikoloji ve psikiyatri gibi disiplinlerin çalışma konusu olan teşhir (Can, 2018, s. 11), psikoloji alanı bağlamında bireyin cinsel mahremiyet sınırlarını ihlal ederek kendisini uygun olmayan biçimlerde gösterme eğilimi olarak tanımlanır. Buna karşın teşhir kavramının sosyolojik boyutuna bakıldığında teşhir, toplumsal normlarla, davranış kurallarıyla ve cinsiyet, kimlik ve güç dinamikleriyle iç içe geçmiş olgular olarak görülmektedir. Teşhir eden özne, eylemini sergilemek için izleyiciye ihtiyaç duyar çünkü “bir teşhirci yalnızca bu eylemin bir başka gözlemci tarafından görülmesiyle var olur.” Dolayısıyla izleyici, “hem katılımcı hem de tanık” olarak bu eylemin bir parçasına dönüşür (Di Carlo, 2010, s. 10). Bu noktada, teşhir olgusuyla doğrudan ilişkili olarak gözetleme (surveillance) öne çıkar. Teşhirin olduğu bir yerde, mutlaka gözetleme ya da röntgencilik eyleminden bahsetmek mümkündür (Ulukütük, 2018, s. 67). Zira teşhir, izleyici ve sergilenen arasında bir etkileşimin yansımasıdır. Başka bir ifadeyle izleyici, aynı zamanda bu eylemin bir parçası olarak konumlanır. Teşhir edilen “şey”, nesnenin ötesinde benlik ve sosyal varoluşun sergilenmesidir. Teşhir edilen beden, güzelliğin, sınıfın, statünün, refahın ya da entelektüelliğin teşhir eden tarafından sunulmasıdır (Can, 2018, s. 11).

1.1. Gösteri Toplumundan Teşhir Toplumuna Doğru

Modern toplumu çözümlenmede önemli bir araç olarak kullanılacak olan Guy Deord’un 1967 yılında ortaya koyduğu “gösteri toplumu”nda bireyler, etkin olmaktan çok, gözlemci ve tüketici haline gelir. Gösteri, bireylerin kendi varlıklarını ve arzularını anlamalarını zorlaştırır. Gösteri toplumunda “görme” insanın en ayrıcalıklı” duygusu haline

gelmiştir (Debord, 1996, s. 13-16). Bu değişimin gerçekleşmesinde 20. yüzyılda özellikle medya teknolojilerinin gelişmesi ve kapitalizmin iş birliği, bireylerin görünürlüğünü artırmasının rolü büyüktür. Matbaa, mikroskop, teleskop, fotoğraf makinesi ve kamera gibi araçların icadı; gözü, görmeyi, görünüşü ve görselliği öne çıkarmıştır. Dolayısıyla her türlü insan etkinliği görselleştirilmeye başlamıştır (Işık, 2018, s. 91). Bu gelişmelerle birlikte gerçekliğin yerini alan ve toplumsal ilişkileri belirleyen gösteri ve temsillerin karakterize ettiği gösteri toplumu, modernliğin yeni aşamasına geçerken farklı bir forma bürünmeye başlamıştır. Richard Sennett'in ifadesiyle günümüzde herkes bir yönüyle "sanatsız bir sanatçı" hâline gelirken, benlik saplantısı ve mahremiyetin kamusallaşması gibi temalar, bu dönüşümün merkezine yerleşmiştir (Sennett, 1992, s. 42-49). Modern toplumun erken döneminde medya ve kültürel üretimde birey edilgen konumda kalmıştır. Dolayısıyla insan-medya etkileşiminde tek yönlü bir ilişki söz konusudur, zira birey kitle iletişim araçlarının sunduklarının sadece alıcısı konumuyla sınırlı kalmıştır (Aydoğan & Kırık, 2012, s. 60). Ancak 20. yüzyılın son çeyreğinden itibaren medya ve dijitalleşme gibi etkilerle modern toplum yeni bir aşamaya geçmiştir. Anthony Giddens (1994) ve Ulrich Beck (2011) gibi düşünürlerin "geç modernite" ya da "ileri modernite" gibi kavramlarla tanımladığı bu dönemde birey, daha fazla görünür olma arzusunu taşıyan, kendi temsilini yine kendi inisiyatifiyle üretip müdahale edebilen ve akabinde oluşturduğu temsilini diğer insanlara sosyal medya gibi araçlarla sunan bir özneye dönüşmüştür. Dolayısıyla geç modern dönemde insan-medya ilişkisinde, erken modern dönemden farklı olarak çift taraflı bir ilişkiden söz etmek mümkündür. Bir başka ifadeyle modern toplumda edilgen konumda kalan ve sadece ne sunulduysa onu alan pasif izleyici, geç modern dönemde "gösteren" ve "sergileyen" bir faile dönüşmüştür (Çağlar, 2019, s. 61-62). Kapitalist ekonominin alameti farikası, her şeyin mübadele için üretilmesi olduğundan (Adorno, 2021, s. 14-15), kapitalist sistemde mahremiyet de görselleştirilerek mübadele edilmeye başlanmıştır. Baudrillard'ın da ısrarla üzerinde durduğu konu budur: Artık imajlar, bireyler arasındaki mübadele ilişkilerinin yeni metalarına dönüşmüştür (Baudrillard, 2024). Bu durum, görselliğin ve benlik sergilemenin merkezde olduğu bu çağda teşhir ve teşhir toplumu kavramlarının öne çıkmasının başlıca sebeplerinden biridir.

Teşhir ve teşhir toplumu kavramları ise Mark Zuckerberg'in "Kişisel mahremiyet devri geçmiştir" (Demir, 2010) ifadesi ile adeta somutlaşmaktadır. İletişim teknolojisindeki her gelişme, sınırları ve duvarları yıkarak herkesi görünür, her sesi duyulur kılmıştır. Teknolojinin giderek artan etkisi bir yandan insanların yaşamını dönüştürürken bir yandan da bu yaşamı denetim altına almıştır. Geç modernliğin politik ve ekonomik otoriteleri, hiçbir şeyin gizli ve görünmez kalmamasını arzu etmektedir (Lemke 2014, aktaran Çağan, 2018, s. 37). Zira neo-liberal sistemin insanlar hakkında enformasyona ihtiyacı vardır. Bireyler kendileri hakkındaki bilgileri gönüllü şekilde ifşalayarak, neo-liberal sistemin ihtiyaç duyduğu enformasyonu sunmaktadır. Bir başka deyişle mahremiyetlerini gönüllü bir şekilde birbirleriyle değiş-tokuş

etmeye razı olmuşlardır. Bireyler, bilgi ve iletişim teknolojileri aracılığıyla görünür olurken, iktidar da kontrolü haz ve eğlence ile birleştirerek sağlamaktadır. Dolayısıyla teşhir ederken teşhir edilen, izlerken izlenen bir özne ortaya çıkarmıştır (Bitirim Okmeydan, 2017, s. 65).

Tüm bunlar bir araya geldiğinde, Byung-Chul Han'ın da belirttiği gibi artık bireyin var olabilmesi, sergilenerek değer kazanan bir metaya dönüşmesi ile mümkün hale gelmiştir. "Facebook ve photoshop çağı" olarak tanımladığı günümüzde insan simasının kendisi, yani *face* bir sergi metasına dönüşmüştür. Görünmez olmanın hiçbir değeri olmadığı gibi, sergilenenin değeri salt sergilenmekle değil, güzel görünüşle ve dinçlikle (fitness) ölçülmektedir (Han, 2022, s. 25-29). Artık Descartes'in "düşünüyorum öyleyse varım" ifadesi, "görünüyorum öyleyse varım" ifadesinin yerini almıştır. Böylece sosyal medya kullanıcısı, anonim kalabilme fırsatı sayesinde gözetleme (dikizleme, röntgencilik) eylemini kolaylıkla gerçekleştirebilmektedir. Sosyal medyanın sağladığı iletişim ortamında birey çeşitli hikâyelerle, kendi benliğini kurgulayarak diğer sosyal medya kullanıcılarına sunmaktadır (Hepekiz & Gökalliler, 2019, s. 73). Teşhir toplumunda teşhirci özneyi oluşturan sosyal medya kullanıcısı, Gökçen'in deyiimiyle hayatını ekrana sığdırır. Her düşüncesini, her elbisesini, her yediği yemeği teşhir eder; sosyal medyada evlenir, boşanır, çocuk sahibi olur ve ölür. Arkadaşlıkları sosyal medyada başlar ve biter. Kendisini teşhir edemediği ya da diğer kullanıcıları gözetleyemediği günlerde taziyesi varmış gibi hüzünlenir. Dolayısıyla sosyal medya teşhir toplumuna yaraşır bir şekilde, mahremiyetin ifşasının başat sahası ve aracı haline gelmiştir (Gökçen, 2022, s. 177, 193).

Byung Chul-Han günümüz toplumunu tanımlamak için kullandığı "şeffaflık toplumu" kavramında, toplumda adeta cam gibi şeffaf olma zorlamasının bir norm olarak kabul gördüğünden ve şiddete dönüştüğünden bahsetmektedir. Şeffaflık toplumu, görünür olmayana ve mesafeli olana şüpheli yaklaşırken, onu ortadan kaldırmaya çalışmaktadır (Han, 2022, s. 25-30). Şeffaflık toplumu ve teşhir toplumu kavramları doğrudan özdeş olmasa da bireyin sürekli görünür olması ve kendini ifade etmesi bakımından benzer özellikler taşımaktadır. Her iki kavram da toplumun görünürlük ideali üzerine kurulu olmasına vurgu yapmaktadır. Dolayısıyla teşhir toplumu tıpkı Byung-Chul Han'ın da belirttiği üzere bireye adeta bir bakıma görünür olmaktan başka bir seçenek bırakmamaktadır. Bauman 21. yüzyılda artık hız ve akışkanlığın ön planda olduğu "akışkan modernite" üzerinde dururken gözetim unsurunu ihmal etmemiştir. Bu yeni modernite halinin en önemli tamamlayıcısının gözetim olduğunu söyler. Özellikle bu dönemde, bireylerin biyometri ve DNA gibi bedensel verilerinin yanı sıra çevrimiçi olma, kimlik gösterme gibi bedenin dijital izleri de veri tabanlarında çok daha kolay toplanır hale gelmiştir. Zaten insanlar bedensel verilerini güvenlikleri için doğru olduğunu düşünerek kendi rızalarıyla ifşalamaktadır. Dolayısıyla bireylerin kendilerini

gönüllü teşhiri ile gözetim de daha kolay hale gelmiştir (Bauman & Lyon, 2013, s. 11-19). Bu nedenle artık insanlar sergi performanslarına konu olan kimliklerin değil, kendisine ait tüm bedensel verilerini, dijital ve fiziksel ayak izlerini de teşhir etmektedir. Görüldüğü üzere bugün hem görmenin hem de göstermenin üzerinde temellenen yeni bir toplum biçimi gittikçe belirgin hale gelmiştir. Görmek ve göstermek hem bu yeni toplumsal biçimi hem de birbirini besleyen eylemler olarak ön plana çıkmaktadır. Öyle ki görmek ve göstermek eylemleri, günümüz insanının temel varoluşunu karakterize etmektedir. Descartes'in düşünen, Sokrates'in sorgulayan, Kant'ın eleştiren, Marx'ın mücadele eden, Camus'un başkaldıran insanı, günümüzde teşhir eden ve dikizleyen insana dönüşmüştür. Özellikle televizyon, bilgisayar ve telefon gibi ekranlar tarafından sarmalanan insan, çoğunluğun izlediği dönemden çoğunluğun izlendiği döneme geçişin hem nesnesi hem de öznesi olmuştur (Can, 2018, s. 11).

1.2.Gösteri Toplumundan Teşhir Toplumuna: Değişen Birey Tasarımı

Daha önce de belirtildiği gibi Debord *Gösteri Toplumu* (1967) kavramsallaştırmasında, modern kapitalist toplumlarda birey için pasif izleyici ve alıcı-tüketici birey resmi çizmektedir. Bu birey tasarımı, 20. yüzyılın ortalarında pek çok çalışma alanının merkezine yerleşmiştir. Misal konuyla ilişkili olarak öne çıkan kitle iletişim modellerinden biri olan "hipodermik iğne teorisi"ne göre birey, medya mesajlarına eleştirel süzgeçten geçirilmeden maruz kalır ve doğrudan tüketir (Lasswell, 1948). Aynı dönemlerde öne çıkan Frankfurt Okulu düşünürleri de benzer bir vurgu yapar. Çalışmalarının merkezine koydukları kültür endüstrisinin ve kitle iletişimin bireyi homojenleştirdiğini, eleştirel düşünmeyi bastırarak toplumsal kontrolü yeniden ürettiğinin altını çizerler (Adorno & Horkheimer, 1944). Bunlarla birlikte düşünüldüğünde, gösteri toplumundaki birey tasarımı, anlam üretim sürecine katılmayan, sadece kitle iletişim araçlarının ürettiği ve aktardığı temsilin pasif tüketicisi olması etrafında oluşturulmuştur. Ancak bu pasif birey tasarımının varlığından içinde bulunduğumuz dönemde söz etmek oldukça zordur. Zira vurgulandığı üzere günümüz toplumu, kendi temsilini üreten, kendi rızasıyla ifşalayan, aktif birey tasarımını dizayn eden bir yapıya sahiptir. Bu yeni birey tasarımı, bireyin kendini sürekli sergilemesi ve sunması üzerine kurulan toplumsal evren (Goffman, 1959) ve günümüzde gerçek eylemden çok, görünürlük ve imaj yaratmasının öne çıkması (Baudrillard, 2010) ile birlikte okunabilir. Bir bakıma, bireyin dönüşümü, bireyin tanınma isteği ve statü kazanma mekanizmalarıyla bağlantılı olarak performans sergilemesi ve bunu yapmasına imkân tanıyan toplumsal, kültürel ve teknolojik zeminin oluşmasıyla açıklanabilir. Özellikle teknolojik zeminin oluşmasında, Web 2.0 teknolojileri (dolayısıyla sosyal medya) ile arasında ilişkinin kurulması bir gereklilik olarak kendini göstermektedir. Henry Jenkins (2006)'in *Convergence Culture* adlı çalışmasında belirttiği gibi, yeni medya ekosisteminde kullanıcılar artık yalnızca içerik tüketicisi değil, aynı

zamanda üretici konumundadır. Bu durumu ise producer ve consumer kelimelerinin birleşimi olan “prosumer” kavramıyla özetlemektedir. Sonuç olarak Lasswell (1948) gibi isimlerin kitle iletişim teorilerinde çizilen klasik pasif-alıcı- birey portresi, katılımcı-aktif bireye doğru dönüşüme uğramıştır.

Klasik iletişim kuramlarındaki bireyin konumuna dair aktif/pasif ikiliği, bu çalışmada teşhir ve gösteri toplumu bağlamında yeniden düşünülmektedir. *Uses and Gratifications* (Kullanımlar ve Doyumlar) teorisi (Blumler & Katz, 1974), bireyi medya kullanımında aktif bir özne olarak konumlandırmış olsa da bu aktifliğin sınırları yapısal koşullarla belirlenmektedir. Bir başka ifadeyle John B. Thompson (2005)’ın dediği gibi modern iletişim ortamları bireylere yeni görünürlük biçimleri sunarken aynı zamanda bu görünürlüğü belirli güç ilişkileri çerçevesinde düzenlemektedir. Bu çerçevede teşhir toplumunda bireyin medyadaki aktifliği, gerçek bir özerklikten ziyade, görünür olma zorunluluğu tarafından belirlenen bir katılım biçimi olarak değerlendirilmektedir. Böylece gösteri toplumundan farklı olarak, teşhir toplumunda birey performansa dayalı bir özneye dönüşmektedir. Bu dönüşüm, iletişimin doğasını da değişime uğratmaktadır. Tek yönlü kitle iletişim yerini, algoritmaların yön verdiği, bireyin kendini sunma ve görünür olma üzerine kurulu etkileşim biçimlerine bırakmaktadır. Artık birey görünürde aktif, üretici ve katılımcıdır. Ancak bu aktiflik, tıpkı Debord’un gösterisinde olduğu gibi, mevcut toplumsal düzenin sürdürülmesine hizmet eden bir performans olarak varlığını sürdürmektedir.

1.3. Literatürde Gösteri Toplumu ve Teşhir Toplumu

Gösteri toplumu ve teşhir toplumu kavramlarına ilişkin literatür değerlendirmesinde ilk olarak “gösteri toplumu” kavramı ele alınmıştır. “Gösteri toplumu” kavramını konu edinen birçok makale çalışması mevcuttur. Bunlar arasında önde gelen makale çalışmaları arasında Özkul (2008)’un “Gösteri Toplumunun Düşündürdükleri”, gösteri toplumunun düşünsel olarak insanlara çağrıştırdıklarını tartışmaktadır. B. Kılınç ve Kılınç (2014)’ın “Gösteri Toplumu ve Geleneksel Anlatı Sinemasının Simgesel Düzenlemeleri Üzerine Düşünmek” çalışmasında Debord’un kuramını çerçevesinde geleneksel anlatı sinemasına dair anlam sistemlerini konu almaktadır. Evecen (2018)’in “Gösteriden Yeniden Üretime: Televizyonda Yayınlanan Şaka Programlarına” başlıklı çalışmada gösteri toplumu kavramı ışığında televizyon programlarının toplumsal değer üretme biçimleri çözümlemesini yapmaktadır. G. Güleç (2021)’in “Debord’un Gösteri Toplumu Kuramı Üzerinden Bugünün Dünyası ve Gösteri Mimarlığı Üzerine Bir Eleştiri” isimli çalışmasında gösteri toplumu kavramı bağlamında mimarlık ve günümüz dünyasına bir eleştiri sunmaktadır. Sarıyıldız ve Uslu Circir (2024)’in “Guy Debord’un “Gösteri Toplumu” Bağlamında Coca Cola için Oluşturulan

YouTube Videolarının Betimsel Analizi” isimli çalışmada marka, gösteri toplumu kuramını yeni medya bağlamında incelerken tüketim ve tüketim nesnelere üzerine odaklanmaktadır. Erden (2025)’in “Dijital Platformlarda Kimlik Performansları: Performatif Benlik, Gösteri Toplumu Dramaturjik Yaklaşım” çalışmasında dijital platformlarda benlik sunumu, kimlik ve performans kavramlarını gösteri toplumu ile ilişkisini ele almaktadır. Aydın (2020)’nin “Gösteri Toplumunun Yeni Panoptikonu Olarak Sosyal Medya” çalışması, sosyal medyayı “gösteri toplumu” ve Bentham’ın “panoptikon” kavramları çerçevesinde herkesin birbirini gözetlediği yeni bir gösteri ve denetim alanı olarak ele alırken; Kaya (2017)’nin “Guy Debord’un” Gösteri Toplumu” Adlı Çalışması Bağlamında Mekân ve Modanın Tüketim Unsuru Olarak İncelenmesi” çalışması da gösteri toplumunun tüketimi nasıl yönlendirdiği ve gündelik yaşamı nasıl dönüştürdüğü üzerinde durmaktadır.

Kavramla ilgili lisansüstü çalışmaların literatür değerlendirmesini yapmak için başvuru alan ilk adres ise Yüksek Öğretim Kurulu’nun Ulusal Tez Merkezi olarak bilinen, Türkiye’deki lisansüstü çalışmaların yer aldığı veri tabanı olmuştur. Taranan çalışmalar arasında başlıklarında doğrudan gösteri toplumu kavramına yer veren lisansüstü tez çalışmaları arasında dikkat çeken İlkey Kurdak’ın 1999 yılında Radyo-Televizyon alanında, “Gösteri Toplumu’ Bireyinin Etik ve Estetik Değerlerinde Elektronik Medyanın Rolü” başlıklı yüksek lisans tezi olmuştur. Gösteri toplumu kavramını başlığına taşıyan ikinci lisansüstü tez çalışması, Kurdak (1999)’in çalışmasından tam 14 yıl gibi uzun bir aradan sonra sonra, Oktay Turan (2013)’in mimarlık alanında hazırladığı “The Genre of Architectural Manifesto in the Society of the Spectacle” (Gösteri Toplumunda Mimarlık Manifestoları) olduğu görülmektedir. Ardından Yusuf Fırat (2020)’in sosyoloji alanında hazırladığı “Gösteri Toplumu’nun Yeni Aktörleri: Youtuberlar” çalışması, 2021 yılında Kadriye Doğanay tarafından “Bir Gösteri Toplumu Gerçekliği Olarak Fenomen Anneler: Sosyal Medyada İlgi Gören Annelik Hesapları Üzerine Bir Değerlendirme” başlığıyla sosyoloji alanında hazırlanan yüksek lisans tez çalışması takip etmiştir. Sevgi Elmalıoğlu (2022)’nin Radyo-Televizyon alanında hazırladığı “Distopik Bir Bilimkurgu: Black Mirror Dizisinin Gösteri Toplumu Kuramı Çerçevesinde İncelenmesi” başlıklı yüksek lisans tezini, Volkan Bozdağ (2023)’in “Gösteri Toplumu ve Kimlik Sorununa Sosyolojik Bakış”, Çağrı Atakçı (2024)’nin güzel sanatlar alanında yayınladığı “Guy Debord’un Gösteri Toplumu Yaklaşımının Sinema Sanatındaki Temsili: Don’t Look Up, Nightcrawler ve Idiocracy Örnekleri”, Dilara Çiçek (2025)’in gazetecilik alanında “Gösteri Toplumu Perspektifinde Sosyal Medya: TikTok Gösterisi”, Sena Nur Gürpınar (2025)’in radyo ve televizyon alanında hazırladığı “Gösteri Toplumu’nun Dönüştürücü Etkileri Bağlamında Instagram Üzerinde Mekan Önerisi Sunan Hesapların Analizi”, Sibel Yardım (2025)’in iletişim bilimleri alanında hazırladığı “Gösteri Toplumu ve Sosyal Medyanın Etkisinde Muhafazakâr Türk Kadınının Kimlik Arayışı ve Değer

Algısı” ve Kübra Yiğit (2025)’in sosyoloji alanında yazdığı “Güzelin Kaybı Olarak Mahremiyet Krizi: Modern Göz’ün Eleştirisi” gibi lisansüstü çalışmalar takip etmiştir.

Yine YÖK’n Ulusal Tez Merkezi’nde doğrudan başlıkta geçmeyen ancak anahtar kelimelerde ve özet kısmında “gösteri toplumu” kavramının yer aldığı ve kavramla doğrudan ilişkili lisansüstü tez çalışmaları tarandığında Sezgin Boynik (2003)’in “Situasyonist Haraketin Modern Toplumlara Olan Etkisi”, Murat Altun (2005)’un *The Photocopied 1990s: Youth, Culture and Fanzines* (Fotokopi 1990lar: Gençlik, Kültür ve Fanziler), Hidayet Softaoğlu (2018)’nin “Reading Emergent Modern Metropolis Through the Sspatial and Social production of Regent Street (1811-1848)” [“Modern Metropolün Doğuşunu Regent Caddesi’nin Mekansal ve Sosyal Üretimi Üzerinden Okumak (1811-1848)”], Mehtap Nur İndibi (2019)’nin “Toprak Etiği ve Eleştirel Sosyal Teori”, Nurdan Durmaz (2019)’ın “L’art Performance en Turquie à la Lumière des Théories Post-structuralistes et Féministes” (Postyapısalcı ve feminist teori ışığında Türkiye’de performans sanatı), Sabiha Büşra Selçuk (2020)’un “Mahremiyetin Dönüşümü ve Özel Alan İfşası: Instagram’da Kadın Deneyimleri”, Emre Haçan (2022)’in “Meta Bolluğunun Fantazmagorik Teşhiri: Dünya Fuarlarının Emsali Niteliğindeki İzmir Enternasyonal Fuarı’nda Tüketim Kültürü ve Gösterinin Tezahürleri”, Mine Dikbiyık (2023)’in “Postmodern Kamusalın Şenliğindeki “Acı Gerçekliklerin” Yalnızlığı: Katarsis Programı Üzerine Bir Değerlendirme”, Ali Bağdaş Aktaş (2023)’in “Social Media and the Spectacle of the Maternal Identity: A Research on Instagram” (Sosyal Medya ve Annelik Kimliği Gösterisi: Instagram Üzerine Bir Araştırma), Funda İnce Baki (2023)’nin “Yeni Nesil Kültür Sanat Dergileri - Kafa Dergisi Örneği”, Figen Haznedaroğlu (2023)’nin “Ambalaj Filmi Bağlamında Bir Varoluş Problemi Olarak Sosyal Medyada Gösteriş Paylaşımları ve Karakter Simülasyonu”, Ferdi Gül (2021)’ün “Instagram’da Paylaşılan Yemek ve Mekân Görsellerinde Yer Alan Metafor ve İmgelerin Okuryazarlığı” ve Gülbahar Akdemir (2025)’in “Yapay Zeka Destekli Reklamcılığın Tüketim Kültürü Üzerindeki Etkilerine Yönelik Nitel Bir İnceleme” çalışmaları öne çıkmaktadır.

Gösteri toplumu kavramına yer veren bu lisansüstü çalışmaların içeriğine göz atıldığında, doğrudan “teşhir toplumu” kavramını kullanmadıkları ancak “gösteri toplumu” çerçevesinde ele alınan “tüketim”, “gösterişçi tüketim”, “medya” “sosyal ağ” gibi olgulara odaklanmaları bakımından da teorik ve kavramsal olarak teşhir toplumu tartışmalarıyla yakın bir ilişki içinde olduğu dikkat çekmektedir. Dolayısıyla Türkiye’deki lisansüstü çalışmalarda gösteri toplumu kavramıyla ele alınan güncel konuların aslında teşhir toplumu kavramına işaret ettiğini söylemek mümkündür. Ancak Can’ın da belirttiği gibi teşhir toplumu (the society of exhibition, exhibition society), sosyoloji literatüründe sınırları ve kapsamı henüz muğlak bir kavramdır. Bu nedenle henüz doğrudan teşhir toplumu başlığı altında çalışılan bir

teoriye rastlanılmamaktadır. Ancak teşhir toplumunun iskeletini oluşturacak birçok çalışmaya rastlamak mümkündür. Özellikle post-modern düşünürlerin ortaya koyduğu çalışmalar, teşhir toplumu kavramının dayanak noktalarını oluşturmaktadır (Can, 2018, s. 17-18). Bu noktada teşhir toplumu kavramıyla ilgili çalışmalara göz gezdirildiğinde önemli sayılabilecek çalışmalar arasında Guy Debord (1996)'un "Gösteri Toplumu", Jean Baudrillard'ın "Simülakr ve Simülasyon" (2010), Byung Chul-Han (2022)'in "Şeffaflık Toplumu" ve Zygmunt Bauman ve Daid Lyon (2013) "Gözetim Toplumu" yer almaktadır. Her isim, içinde bulunduğumuz yeni toplumsal biçimi farklı şekillerde tanımlamış olsa da uzlaştıkları ortak nokta mahremiyetin sınırlarının bulanıklaşmış olması ve bireylerin kendilerini gönüllü bir biçimde ifşaladığı bir toplum aşamasına geçilmiş olmasıdır.

Türkiye’de akademik yazında teşhir toplumu kavramı 2010’lu yıllara kadar doğrudan kullanılmamıştır. Ancak Türkiye’de 1980’li yıllardan sonra yaşanan kültürel değişimi vitrinleşme, gösteri, imaj gibi kavramlar üzerinden ele alan Nurdan Gürbilek (2022)’in "Vitrinde Yaşamak" çalışması dikkat çekmektedir. Bu kitap 12 Eylül’ün ardından apolitikleşen bireyin kimlik arayışı, görünür olma ve vitrinde yaşama arzusuna odaklanır. Bunun yanında, öne çıkan diğer önemli çalışmalar arasında Sosyoloji Divanı dergisinin "Teşhir Toplumu" (Sosyoloji Divanı, 2018) sayısı olmuştur. Bu çalışma, teşhir toplumunu doğrudan kullanan, sınırlarını genişleten, çeşitli makalelere yer veren ilk çalışmalar arasında yer almaktadır. Bu dergi sayısının ardından teşhir toplumu kavramını merkezine alan çalışmaların sayısındaki artış dikkat çekmektedir. Hatta Sosyoloji Divanı’nın "Teşhir Toplumu" sayısında makaleleri bulunan Ejder Ulutaş ve İslam Can (2024) gibi isimlerin, "Teşhir Toplumu" başlıklı ayrı bir kitap çalışması hazırlayarak literatüre olan katkılarını genişlettikleri görülmektedir. Teşhir toplumu kavramıyla ilgili lisansüstü çalışmalarla ilgili YÖK’ün veri tabanında tarama yapıldığında yine benzer şekilde, 2018 yılından sonrasını kapsayan dönemde (Sosyoloji Divanı’nın "Teşhir Toplumu" sayısından sonra) bir artış yaşandığı görülmektedir. Teşhir toplumu kavramının başlıklarında doğrudan geçtiği halihazırda iki lisansüstü tez çalışmasının Ramazan Ünsal (2021)’in sosyoloji alanında hazırladığı "Teşhir Toplumunda Genç Olmak: Üniversite Gençlerinin Sosyal Medya Kullanım Biçimleri" ve Türkan Bilgin (2024) tarafından 2024 yılında yüksek lisans tezi olarak yayınlanan "Teşhir Toplumu ve Din" felsefe ve din bilimleri kapsamında yazıldığı yüksek lisans tezi olduğu görülmektedir. Bunun dışında YÖK’ün veri tabanından anahtar kelimelerinde ve özet bilgilerinde "teşhir toplumu" kavramının geçtiği çalışmalara bakıldığında Sultan Kırkaş (2021)’in sosyoloji alanında hazırladığı "Ortaöğretim Gençliğinin Teşhircilik Tutumları ve Sosyal Ağ Kullanımları (Konya İli Örneği)" çalışması ile Ramazan Ünsal (2021)’in karşımıza çıkmaktadır. Gösteri toplumu kavramıyla ilgili Türkiye’deki lisansüstü çalışmalar arasında dikkat çeken Kübra Yiğit (2025)’in tezi, teşhir toplumu kavramına da yer vermesi açısından dikkat çekmektedir.

Makale çalışmaları tarandığında ise teşhir toplumu konu edinen az sayıda çalışma olduğu dikkat çekmiştir ve bu çalışmalar şöyle sıralanabilir. Bu kavramın sosyal medyadaki yansımalarına bakan Çağlak (2020)'in "Teşhir Toplumu ve Yeni Medya: Teşhir Toplumu Oluşmasında Önemli Bir Araç Olan Yeni Medya Üzerine Bir Değerlendirme" başlıklı çalışmasının yanında teşhir toplumu kavramına lisansüstü tez çalışmasında da yer veren ve bu tezdten makale üreten Ünsal (2022)'in "Kendimizi Neden Göstermek İstiyoruz? Teşhir Toplumunda Sosyal Medya Kullanımına Dair Nitel Bir Çalışma" başlıklı çalışması, Bardakçı ve arkadaşlarının (2021) "Teşhir Toplumu Yeni Tehlikesi: Tween fenomeni", Erdoğan (2022)'in "Teşhir Toplumunda Medyatik Varoluş" başlıklı makalesi göze çarpmaktadır. Tüm bilgiler ve taramalar göstermektedir ki "teşhir toplumu" kavramı ne sosyoloji literatüründe ne de diğer alanlarda tam manasıyla henüz kurumsallaşmamıştır. Dolayısıyla teşhir toplumu kavramı, Türkiye'deki akademik alanyazında ve sosyoloji çalışmalarında henüz kullanımı yaygınlaşan bir kavram değildir.

2. YÖNTEM

Bilginin birikmesi ve insanların birbirlerinin çalışmalarından haberdar olabilmesi için literatür değerlendirmesi oldukça önem arz etmektedir. Zira bilimsel araştırmalar, birbirinin üzerinde yükselir, dolayısıyla kolektif bir çabanın ürünü olan bilimsel çalışmaların birbiriyle paylaşılması gerekmektedir (Neuman, 2013, s. 164). Bilgi üretimi ve tüketiminin gittikçe artmasıyla bilginin kaynağı, bilgiye erişilebilmesi, kontrol edilebilmesi ve ölçülebilmesi oldukça kıymetlidir. Bu bağlamda bibliyometrik çalışmaların eksiksiz bir şekilde aktarılması, bilimsel çalışmalara önemli bir zemin sunmaktadır (Ergün, 1996, s. 93; Zan, 2019, s. 501). Bibliyometri, bilimsel yayınların asli parçaları olan yazar, konu, yıl, sayfa sayısı, atıf gibi unsurlarına göre sayısal analiz ve istatistikî yöntemlerle analiz edilmesi olarak tanımlanabilir (Pritchard, 1969, s. 348). Dolayısıyla bibliyometri çeşitli çalışma alanlarının mevcut durumlarının belirlenmesi noktasında önemli bilgiler sunmaktadır (Polat vd., 2013, s. 286). Bibliyometrik çalışmalar, araştırmacının ilgili alanyazının durumuna ilişkin bilgi sahibi olmasını sağlamaktadır (Atılğan vd., 2008, s. 394). Bu nedenle bu makale çalışması, amacı ve yöntemi nedeniyle bir bibliyometrik çalışma niteliği taşımaktadır. Yöntem başlığı altında, çalışmanın amacı, veri setine nasıl ulaşıldığı ve ne şekilde kullanıldığının yanı sıra bulgular başlığında yapılan analizler, alt başlıkları ve detaylarıyla birlikte verilmiştir. Son olarak ise analiz kısmında, elde edilen verilerden hareketle bulgular aktarılacaktır.

2.1. Çalışmanın Amacı

Bu çalışma, gösteri toplumu ve teşhir toplumu kavramlarının literatürdeki genel durumunu ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu doğrultuda ulusal literatür, yukarıda da yer

verildiği üzere mevcut çalışmaları genel bir tarama yöntemiyle değerlendirmiştir. Bunun yanında uluslararası literatür ise Web of Science (WoS) veri tabanından elde edilen veriler aracılığıyla, VOSviewer programı kullanılarak bibliyometrik analize tabi tutulmuştur. Bu bağlamda iki kavrama ilişkin konu eğilimlerine, öne çıkan yazarlara ve onlar arasındaki ilişkilere, en çok yer edindiği ülkelere, ülkeler arasındaki atıf ilişkilerine, kurumlar arası atıf analizlerine odaklanarak iki kavramın mevcut literatürdeki konumuna yönelik haritalandırılmış ve sistematik bir bilgi sunmayı amaçlamaktadır. Bunun yanında araştırma, teşhir toplumu kavramının gösteri toplumu gibi henüz kurumsallaşan bir kullanıma sahip olmadığı iddiasını desteklemeyi amaçlanmaktadır.

Bu çalışmada gerçekleştirilen bibliyometrik analiz, yalnızca Web of Science (WoS) veri tabanında yer alan yayınlarla sınırlıdır. Bunun yanında ulusal literatürde mevcut çalışmaları bibliyometrik analiz ile ele alma kanalları henüz ulaşılabilir olmadığından VOSviewer gibi bibliyometrik analiz araçlarının ulusal literatürde kullanımını mümkün kılmamaktadır. Dolayısıyla Türkiye'deki mevcut literatür sadece genel bir tarama yöntemiyle değerlendirilmiştir. Bu durum, makalenin sınırlılıklarını oluşturmaktadır. İzlenen yöntem araştırmanın bulgularının kapsamını belirli ölçüde sınırlamış olmakla birlikte, elde edilen bulgular literatürdeki genel eğilimlere ilişkin bir bakış açısı sunmaya olanak tanımaktadır.

2.2. Veri Seti ve Analiz

Bibliyometrik analiz için kullanılmakta olan farklı analiz araçları bulunmaktadır. Bu çalışmada ise araştırmayı ekonomik ve işlevsel olması dolayısıyla VOSviewer programı tercih edilmiştir. Program, söz konusu kavramın zamanla geçirmiş olduğu değişimi ve ilişkili olarak kullanılan yeni kavramları keşfedebilmek açılarından pratiklik sunmaktadır. Bunun yanı sıra veri setlerinin görselleştirilmesi, ısı haritalamasının yapılabilmesi ve bağlantı haritaları oluşturulmasına imkân vermesi, analize ve analizin sunumuna önemli katkıda bulunmaktadır. VOSviewer programında analiz edilen veri WOS tabanından elde edilmiştir. WOS veri tabanı nitelikli ve güvenilir çalışmaları içermesi, bu çalışmanın da güvenilirliği için önemli bir kaynak oluşturmaktadır. Söz konusu veri tabanı, çeşitli disiplinlerden çalışmaları bir arada sunması sebebiyle bu çalışmanın kapsamı için de önem taşımaktadır. Bu çalışma hem gösteri hem de teşhir toplumu kavramlarının yaygınlık ve eğilimlerinin sayısal ve istatistiksel verilerle ortaya konma ihtiyacını da gün yüzüne çıkarmıştır.

WOS veri tabanında 09.04.2025 tarihinde gösteri toplumunu karşılamak için "spectacle society" or "society of spectacle" anahtar sözcükleriyle ve ilişkili olarak "Guy Debord" anahtar kelimesi kullanılması suretiyle, "konu" seçilerek arama yapılmıştır. Bu aramada toplamda 508 tane çalışmaya ulaşılmıştır. Yıllara göre en eski çalışma 2016 yılında ve en güncel çalışma ise 2025 yılına aittir. Bu çalışmalardan 425 tanesi makale, 25 tanesi kitap bölümü, 38 tanesi kitap

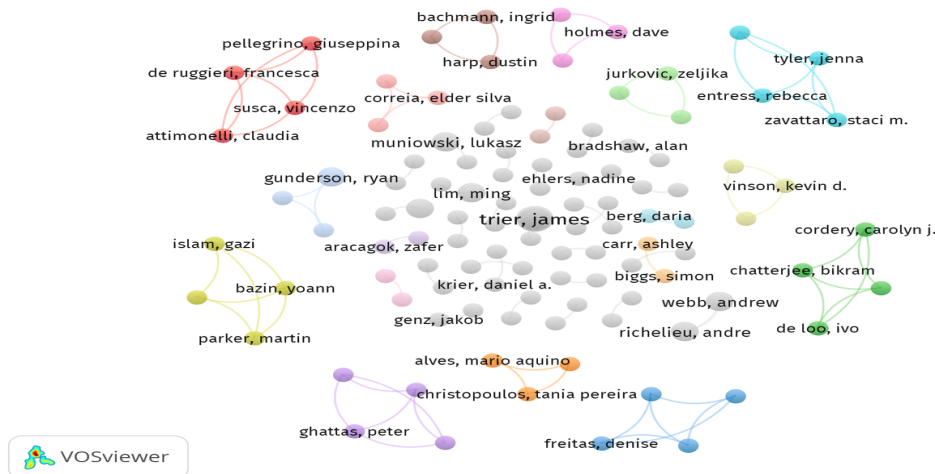
değerlendirmesi, 15 tanesi editoryal ve diğerleri de film değerlendirme, değerlendirme aşamasındaki eserler, kitap ve makale değerlendirme şeklindedir. Birlikte kullanılan anahtar kavramlar ise “teşhir”, “teşhir toplumu”, “Guy Debord”, “ünlü”, “medya” ve “sosyal medya”dır. En çok çalışma yapılan üç ülke ise; Amerika (104), Birleşik Krallık (54) ve Brezilya (46). Ardından teşhir toplumu için “exhibition society” ve “the society of exhibiton” anahtar sözcükleri kullanılarak aynı veri tabanında yapılan aramanın sonucunda sadece 4 tane sonuca rastlanmıştır. Bu çalışmalardan da 2 tanesi sosyal bilimler alanındadır. Bu durumda teşhir toplumu kavramı için yapılan bibliyometrik analiz mümkün olmamaktadır.

3. BULGULAR

Bu bölümde gösteri toplumu kavramının bibliyometrik verilerinin analizinden elde edilen bulgulara sekiz ana başlık altında yer verilmektedir.

3.1. Ortak Yazar Analizi (Co-Autorship of authors)

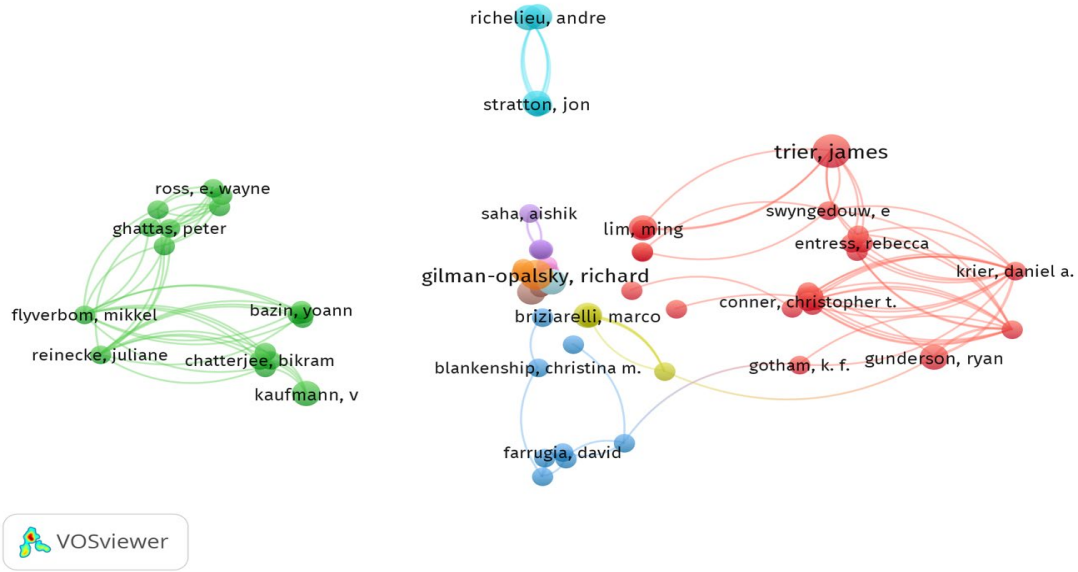
Yazarların ortak yazarlık analizini yapmak amacıyla birbirleriyle en fazla bağlantı kuran ve iş birliği yapan yazarlar tespit edilmiştir. Bu tespit en az 1 yayın ve en az 1 atıf alma şeklinde kriter belirlenmiş ve ağ haritası oluşturulmuştur. Aralarında en yüksek bağlantı tespit edilen isimler, yapılan analize göre 202 tane küme olsa da 1-6 arası kümede 4 bağlantı ve 7-12 arası kümede 3 bağlantı olduğu görülmektedir. En fazla atıf alan 3 yazarı (210 tane atıf ile Paul Mihailidis ve Samantha Viotty, 114 tane atıf ile Adriana De Souza E Silva) aşağıdaki Görsel 1’de de görüldüğü üzere aralarında bağlantı bulunmayan yazarlar mevcuttur. Bu konu da en çok üreten yazarlar (sırasıyla James Trier -4 ve Richard Gilman-Opalsky-3) arasında ise bağlantı bulunmamaktadır.

Görsel 1: Yazarlar Arası İş Birliğini Gösteren Ortak Yazar Bağları

3.2. Yazarların Atıf Analizi (Citation of authors)

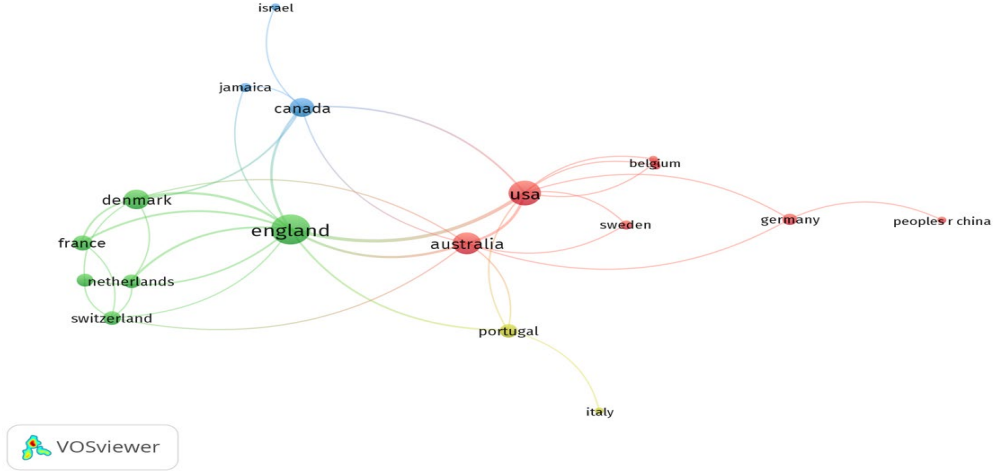
Yazarlar arasındaki atıf ağını belirlemek için en az 1 yayın ve 1 atıf kriteri uygulanarak aşağıda yer alan atıf ağ haritası oluşturulmuştur. Aralarında bağlantı olduğu tespit edilen 226 birim üzerinden yapılmış olan analizde totalde 197 küme olmasına rağmen 12'nci kümeden sonrasında tek bir yazar yer almaktadır. Buna ek olarak, bağlantı gücü 15 olduğu görülmektedir. En fazla atıf alan 3 yazar sırasıyla 210 tane atıf ile Paul Mihailidis ve 210 tane ile Samantha Viotty, 114 tane atıf ile Adriana De Souza E Silva şeklindedir.

Görsel 2: Yazarların Atıf Bağlantıları

3.3. Ülkelerin Atıf Analizi (Citation of Countries)

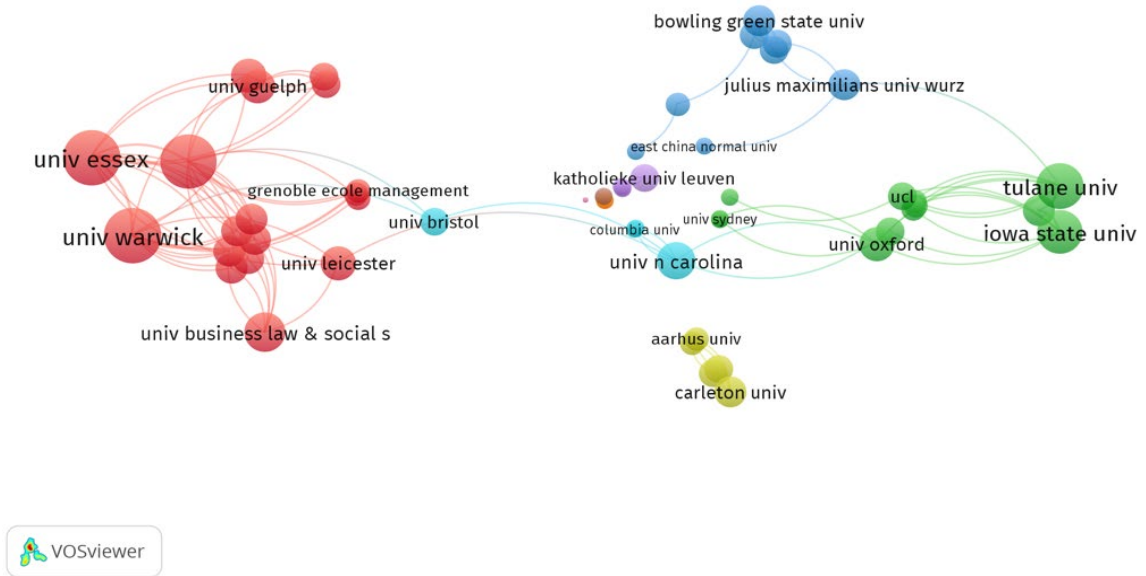
Yazarların bulunduğu ülkelere göre almış oldukları atıfları gösteren ağ haritasını oluşturmak amacıyla bir ülke tarafından en az 1 eser yayınının olması ve eserin en az 1 atıf alması şartları kapsamında 54 birim ile analiz yapılmıştır. Toplamda 4 küme, 35 bağlantı ve toplamda 62 bağlantı gücü olduğu görülmektedir. En fazla atıf alan 3 ülke 734 atıf ile ABD, 333 atıf ile Avustralya ve 54 atıf ile İngiltere şeklindedir.

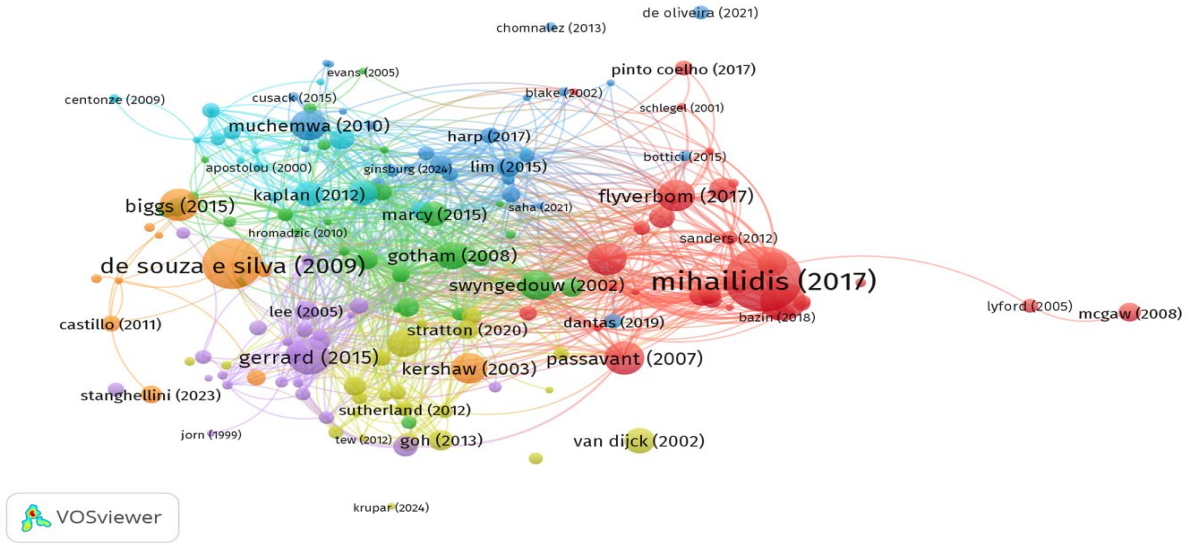
Görsel 3: Ülkeler Arası Atıf Ağı

3.4. Kurumların Atıf Analizi (Citation of Organizations)

Bu başlık altında kurumların atıf analizini, kurum tarafından yayınlanan en az 1 eser ve en az 1 atıf olması üzerinden yapılmaktadır. Bu analiz 187 gözlem birimi üzerinden gerçekleştirilmiştir. En fazla atıf alan ilk 3 kurum sırasıyla, Emerson Collage (210), University of Melbourne (152) ve Rmit University (126) şeklindedir.

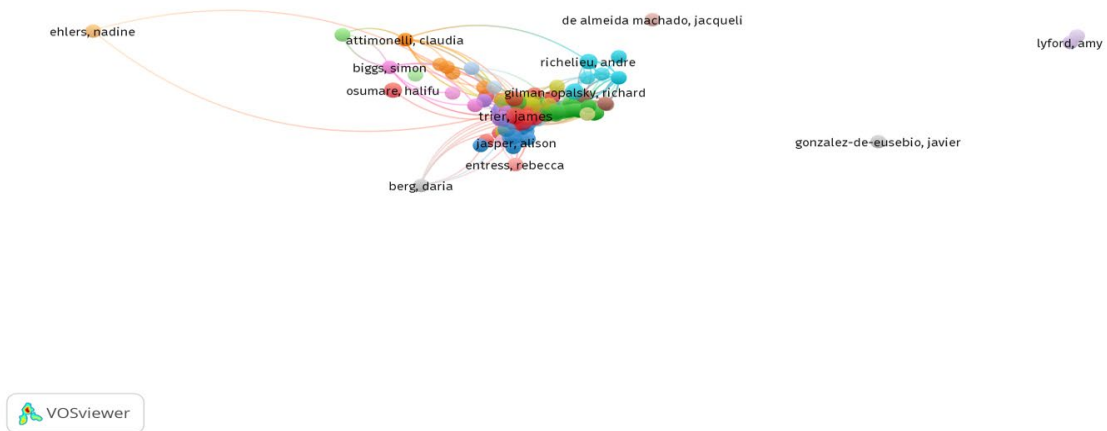
Görsel 4: Kurumların Atıf Ağı

Görsel 6: Eserlerin Bibliyografik Eşleşme Ağı

3.7. Yazarların Bibliyografik Eşleşme Analizi (Bibliographic coupling of authors)

Bu başlık altında yazarların bibliyografik eşleşmesinin analizi yapılmaktadır. En az 1 atıf almış olmak kriteri ile aralarında bağlantı olduğu görülen 220 birim ile yapılmıştır. Böylece 20 küme, 305 bağlantı ve 8473 toplam bağlantı gücü olduğu tespit edilmiştir. En fazla bibliyografik eşleşme olan bazı yazarların en fazla toplam bağlantı gücüne göre sıralaması şöyledir; 342 bağlantı gücüyle Ryan Gunderson, 298 bağlantı gücüne sahip 4 tane yazar Peter Ghattas, Oliver Marnet, Teerooven Soobaroyen ve Shahzad Uddin.

Görsel 7: Yazarların Bibliyografik Eşleşme Ağı

Gösteri toplumu kavramı, gerçekliğin yerini alan temsillere ve tabi kılınan pasif izleyicilere odaklanmaktadır. Oysa bu kavram, yeni toplumsal yapıda bireylerin izleyen ve izlenen olması, mahremiyetin aşınması, bireysel ve rızaya dayalı ifşaat, performans ve gösteri odaklılık gibi temel dinamikleri karşılamada yetersiz kalmaktadır. Bu yeni var olma biçimlerine yönelik Türkiye’de sosyal medya, benlik sunumu, performatif, tüketim gibi çeşitli anahtar kavramlarla çalışmalar mevcuttur. Bu çalışmanın da sık sık vurguladığı üzere, bu yeni toplumsallığı çözümlemede teşhir toplumu kavramı, bireylerin aktif yönünü kenara itmeden toplumsal normların dönüşümünü açıklamaya yönelik daha kapsamlı ve derin bir zemin sunmaktadır. Ancak iki kavramın da yaşanan dönüşümü anlamadaki önemi yadsınamaz bir durumdur.

Bu noktadan hareketle bu çalışmada her iki kavram bibliyometrik analize tabi tutularak, özellikle uluslararası literatürdeki konumlarına yönelik nicel veriler aracılığıyla bir değerlendirme sunmayı amaçlamıştır. Gösteri toplumu kavramını merkeze almış çalışmalar Web of Science veri tabanındaki çalışmalarda oldukça geniş yer almaktadır. Birlikte kullanılan anahtar sözcüklerin analiziyle gösteri toplumu kavramının ilişki içerisinde olduğu diğer kavramlar görülmektedir. Bu anahtar sözcükler aynı zamanda söz konusu kavramın hangi perspektifle çalışıldığını da göstermektedir. Tüketim, medya, fotoğraf, postmodernizm, sanat, imaj, kapitalizm bunlardan bazılarıdır. Ama en önemlisi çalışmaların ortak olarak odaklandığı ve gösteri toplumunu Guy Debord perspektifinden ele aldığıdır, kullanılan diğer sözcükler de bunu göstermektedir. Öte yandan çalışmalarda ortak olarak atıf yapılan isimler (J. Boudrillard, K.Marx, G.Debord, M.Foucault ve W. Benjamin gibi) en fazla göze çarpan anahtar kavramların hangi doğrultuda kullanıldığını doğrular niteliktedir.

Elde edilen bulgular, gösteri toplumu kavramının mahremiyetin kamusalallaştığını ve ifşanın toplumsal bir norm haline geldiğini açıklamakta sınırlı kaldığını göstermiştir. Bu sınırlamaya karşılık, teşhir toplumu kavramının bireyin kendini sürekli sunması ve sergilemesi etrafında şekillenen bugünün toplumunu anlamada başlıca anahtar kavram olarak kullanılması önerilmektedir. Ortaya çıkan bu gerekliliğe karşın, her iki kavramın mevcut literatürdeki bibliyometrik görünürlüğü göstermektedir ki teşhir toplumu kavramı, analizi yapılamayacak derecede az sayıda çalışılmıştır. Öte yandan gösteri toplumu kavramı literatürde oldukça geniş yer kapladığı ortak yazarlık, metinlerin eşleşmesi, atıflarının analizi, anahtar kavramların kullanım sıklığı üzerinden görülmektedir. Ancak gösteri toplumu kavramıyla kullanıcının ya da bireyin pasif olarak konumlandırıldığı durumda teşhir toplumu bireyi artık yapı karşısında aktif olarak konumlandırmaktadır. Bu durumda teşhir toplumu kavramının teknoloji-insan etkileşimini temel alan çalışmalarda analiz çerçevesi olarak daha sık kullanılmasının gerekliliği kendini göstermiştir. Bu kavram dijital medya, gündelik yaşam

ve kişinin var olma biçimlerini, dijital çağın yeni içeriklerine uygun şekilde ele almayı mümkün kılacaktır. Bu nedenle teşhir toplumu kavramına yönelik daha derinlikli çalışmalar yapılmalı ve ilgili literatürde görünürlüğünün artırılması gerekmektedir. Sonuç olarak, teşhir toplumunun ilgili alanyazında henüz kuramsallaşan bir kavram olmadığı iddiası doğrulanmaktadır. Böylelikle, günümüzün dinamiklerine işaret etmesi hasebiyle gösteri toplumu yerine teşhir toplumu kavramının dijitalleşme ve sosyal medya, tüketim kültürü ve reklamcılık gibi alanlarda yararlanmasının daha yerinde olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Adorno, T. W. (2021). *Kültür endüstrisi* (N. Ülner, M. Tüzel, & E. Gen, Çev.). İletişim Yayınları.
- Adorno, T. W., & Horkheimer, M. (1944). *Dialectic of Enlightenment*. Querido.
- Akdemir, G. (2025). *Yapay zekâ destekli reklamcılığın tüketim kültürü üzerindeki etkilerine yönelik nitel bir inceleme* [Yüksek lisans tezi]. Sakarya Üniversitesi.
- Aktaş, A. B. (2023). *Social media and the spectacle of the maternal identity: A research on Instagram* [Yüksek lisans tezi]. Kadir Has Üniversitesi.
- Altun, M. (2005). *The photocopied 1990s: Youth, culture and fanzines* [Yüksek lisans tezi]. Boğaziçi Üniversitesi.
- Atakçı, M. Ç. (2024). *Guy Debord'un gösteri toplumu yaklaşımının sinema sanatındaki temsili: Don't Look Up, Nightcrawler ve Idiocracy örnekleri* [Yüksek lisans tezi]. Gaziantep Üniversitesi.
- Atılğan, D., Atakan, C., & Bulut, B. (2008). Türkçe kütüphanecilik dergilerinin atıf analizi. *Türk Kütüphaneciliği*, 22(4), 392-413.
- Avery, R., Bezmez, S. Brown, C. H., & Yaylalı, M. (1992). *Çağdaş İngilizce-Türkçe Redhouse sözlüğü*. Redhouse Yayınevi.
- Aydın, A. F. (2020). Gösteri toplumunun yeni panoptikonu olarak sosyal medya. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 9(3), 2573-2594. <https://doi.org/10.15869/itobiad.735793>
- Aydoğan, F., & Kırık, A. M. (2012). Alternatif medya olarak yeni medya. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (18), 58-69.
- Bardakçı, M. (2021). Teşhir toplumunun yeni tehlikesi: Tween fenomeni. B. Yuvalı, L. Karagöz, & T. Eğri (Ed.), 9. *Türkiye Lisansüstü Çalışmalar Kongresi Bildiriler Kitabı-IV (Sosyal Politikalar-Sosyoloji-Tarih)* (ss. 53-66). İlmî Etüdler Derneği.
- Baudrillard, J. (2010). *Simülakrlar ve simülasyon* (O. Adanır, Çev.). Doğu-Batı Yayınları.
- Baudrillard, J. (2024). *Tüketim toplumu* (F. Keskin H., & Delieçaylı, Çev.). Ayrıntı Yayınları.
- Bauman, Z., & Lyon, D. (2013). *Akışkan gözetim*. (E. Yılmaz, Çev.). Ayrıntı Yayınları.
- Beck, U. (2011). *Risk toplumu: Başka bir modernliğe doğru* (K. Özdoğan, & B. Doğan, Çev.). İthaki Yayınları.
- Bilgin, T. (2024). *Teşhir toplumu ve din* [Yüksek lisans tezi] Trabzon Üniversitesi.
- Bilginer Erdoğan, Ş. (2022). Teşhir toplumunda medyatik varoluş. *Kaygı. Bursa Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi*, 21(1), 374-412. <https://doi.org/10.20981/kaygi.1066505>

- Bitirim Okmeydan, S. (2017). Postmodern kültürde gözetim toplumunun dönüşümü: “Panoptikon” dan “sinoptikon” ve “omniptikon” a. *AJIT-e: Academic Journal of Information Technology*, 8(30), 45-69. <https://doi.org/10.5824/1309-1581.2017.5.003.x>
- Blumler, J. G., & Katz, E. (Eds.). (1974). *The uses of mass communications: Current perspectives on gratifications research*. Sage Publications.
- Boynik, S. (2003). *Situasyonist hareketin modern toplumlara olan etkisi* [Yüksek lisans tezi]. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi.
- Bozdağ, V. (2023). *Gösteri toplumu ve kimlik sorununa sosyolojik bakış* [Yüksek lisans tezi]. Fırat Üniversitesi
- Can, İ. (2018). Teşhir toplumu: Kavramlar, kuramlar ve pratikler, *Sosyoloji Divanı*, 11, 9-26.
- Can, İ., & Ulutaş, E. (2024). *Teşhir toplumu*. Pınar Yayınları.
- Çağan, K. (2018). Postmodern toplumda mahremiyetin dönüşümü. *Sosyoloji Divanı*, 11, 27-54.
- Çağlak, U. (2020). Teşhir toplumu ve yeni medya: Teşhir toplumunun oluşmasında önemli bir araç olan yeni medya üzerine bir değerlendirme. *Kritik İletişim Çalışmaları Dergisi*, 2(2), 12-20.
- Çağlar, B. (2019). Yeni medya iletişimi nasıl dönüştürdü: Pasif mesaj alıcısından aktif, üreten, değiştiren, yorumlayan ve eyleme geçen aktif mesaj üreticisine. M, Cinman, & E. Dinçerden (Ed.), *İçinde İletişim Bilimleri Çalışmaları I* (ss.49-64). Akademisyen Kitabevi.
- Çelik, D. (2025). Gösteri toplumu perspektifinde sosyal medya: TikTok gösterisi [Yüksek lisans tezi] Atatürk Üniversitesi.
- Debord, G. (1996). *Gösteri toplumu* (A. Emek, O., & Taşkent, Çev.). Ayrıntı Yayınları. (Orijinal eserin basım tarihi 1967)
- Demir, C. (2010, Ocak 12). Facebook üzerinden mahremiyet kavgası. *Haber 7*. <https://m.haber7.com/yasam/haber/471206-facebook-uzerinden-mahremiyet-kavgasi>
- Di Carlo, T. (2010). Exhibitionism. *Log*, 20, 151-158.
- Dikbıyık, M. (2023). *Postmodern kamusalın şenliğindeki “acı gerçekliklerin” yalnızlığı: Katarsis programı üzerine bir değerlendirme* [Yüksek lisans tezi]. Karabük Üniversitesi.
- Doğanay, K. (2021). *Bir gösteri toplumu gerçekliği olarak fenomen anneler: Sosyal medyada ilgi gören annelik hesapları üzerine bir değerlendirme* [Yüksek lisans tezi]. Karabük Üniversitesi.
- Durmaz, N. (2019). *L’art performance en Turquie à la lumière des théories post-structuralistes et féministes* [Yüksek lisans tezi]. Galatasaray Üniversitesi.
- Elmalıoğlu, S. (2022). *Distopik bir bilimkurgu: Black Mirror dizisinin gösteri toplumu kuramı çerçevesinde incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Afyon Kocatepe Üniversitesi.

- Erden, K. (2025). Dijital platformlarda kimlik performansları: Performatif benlik, Gösteri Toplumu ve dramaturjik yaklaşım. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (49), 45–67. <https://doi.org/10.31123/akil.1629829>.
- Ergün, M. (1996). *Eğitim Felsefesi*. Ocak Yayınları.
- Evecen, G. (2018). Gösteriden yeniden üretime: Televizyonda yayınlanan şaka programları. *TRT Akademi Dergisi*, 3(6), 102–119.
- Fırat, Y. (2020). Gösteri toplumunun yeni aktörleri: Youtuberlar (Yayın No. 634118) [Yüksek lisans tezi, Adıyaman Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Giddens, A. (1994). *Modernliğin sonuçları* (E. Kuşdil, Çev.). Ayrıntı Yayınları.
- Goffman, E. (1959). *The presentation of self in everyday life*. Anchor Books.
- Gökçen, A. (2022). Homo-screenus: Bir teşhirci olarak sosyal medya kullanıcısı. *Sosyoloji Divanı*, 11, 177-196.
- Gül, F. (2021). *Instagram’da paylaşılan yemek ve mekân görsellerinde yer alan metafor ve imgelerin okuryazarlığı* [Yüksek lisans tezi]. Doğu Akdeniz Üniversitesi.
- Güleç, G. (2021). Debord’un Gösteri Toplumu kuramı üzerinden bugünün dünyası ve gösteri mimarlığı üzerine bir eleştiri. *Tasarım ve Kuram Dergisi*, 17(34), 1–16. <https://doi.org/10.14744/tasarimkuram.2021.42713>
- Gürbilek, N. (2022). *Vitrinde yaşamak*. Metis Yayınları.
- Gürpınar, S. N. (2025). *Gösteri toplumunun dönüştürücü etkileri bağlamında instagram üzerinde mekân önerisi sunan hesapların analizi* [Yüksek lisans tezi] Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.
- Güzel, M. (2015). Gerçeklik ilkesinin yitimi: Baudrillard’ın simülasyon teorisinin temel kavramları. *FLSF Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*, (19), 65-84.
- Haçan, E. (2022). *Meta bolluğunun fantazmagorik teşhiri: Dünya fuarlarının emsali niteliğindeki İzmir Enternasyonal Fuarı’nda tüketim kültürü ve gösterinin tezahürleri* [Yüksek lisans tezi]. Galatasaray Üniversitesi.
- Han, B. C. (2022). *Şeffaflık toplumu* (H. Barışcan, Çev.) Metis Yayınları.
- Haznedaroğlu, F. (2023). *‘Ambalaj’ filmi bağlamında bir varoluş problemi olarak sosyal medyada gösteriş paylaşımları ve karakter simülasyonu* [Yüksek lisans tezi]. Maltepe Üniversitesi.
- Hepekiz, İ., & Gökaliyer, E. (2019). Sosyal medya aracılığıyla yaratılan kişisel markalar ve benlik sunumu. *Erciyes İletişim Dergisi*, 6(1), 761-782. <https://doi.org/10.17680/erciyesiletisim.446869>
- Işık, S. (2018) İfşa, itiraf, gösteri: Mahremiyet toplumundan teşhir toplumuna. *Sosyoloji Divanı*, 11, 81-94.

- İnce Baki, F. (2023). *Yeni nesil kültür sanat dergileri- Kafa Dergisi örneği* [Doktora tezi]. İstanbul Üniversitesi.
- İndibi, M. N. (2019). *Toprak etiği ve eleştirel sosyal teori* [Yüksek lisans tezi]. Balıkesir Üniversitesi.
- Jenkins, H. (2006). *Convergence Culture: Where Old and New Media Collide*. New York University (NYU) Press.
- Kaya, S. (2017). Guy Debord'un "Gösteri Toplumu" adlı çalışması bağlamında mekân ve modanın tüketim unsuru olarak incelenmesi. *Journal of History Culture and Art Research*, 6(3), 818-830. <http://dx.doi.org/10.7596/taksad.v6i3.901>
- Kılınç, B., & Kılınç, E. (2014). 'Gösteri Toplumu': Geleneksel anlatı sinemasının simgesel düzenlemeleri üzerine düşünmek. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(2), 125-140. <https://doi.org/10.17494/ogusbd.39321>
- Kırkaş, S. (2021). *Ortaöğretim gençliğinin teşhircilik tutumları ve sosyal ağ kullanımları (Konya ili örneği)* [Yüksek lisans tezi]. İnönü Üniversitesi.
- Kurdak, İ. (1999). "Gösteri toplumu" bireyinin etik ve estetik değerlerinde elektronik medyanın rolü [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Lasswell, H. D. (1948). The Structure and Function of Communication in Society. In L. Bryson (Ed.), *The Communication of Ideas* (pp. 37-51). Harper & Brothers.
- Neuman, W. L. (2013). *Toplumsal Araştırma Yöntemleri: Nitel ve Nicel Yaklaşımlar-I* (S. Özge, Çev.). Yayınodası.
- Özkul, M. M. (2008). Gösteri toplumunun düşündürdükleri. *Eskiyeni*, (11), 63-70.
- Polat, C., Sağlam, M., & Sarı, T. (2013). Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi'nin bibliyometrik analizi. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 27(2), 273-288.
- Pritchard, A. (1969). *Statistical bibliography or bibliometrics*. *Journal of Documentation*, 25, 348-349.
- Robins, K. (2013). *İmaj: Görmenin kültür ve politikası* (N. Türkoğlu, Çev.). Ayrıntı Yayınları.
- Sarıyıldız, G., & Uslu Circir, H. (2024). Guy Debord'un "Gösteri Toplumu" bağlamında Coca-Cola için oluşturulan YouTube videolarının betimsel analizi. *Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi*, (40), 155-178. <https://doi.org/10.16878/gsuilet.1361634>
- Sennett, R. (1992). *Kamusal insanın çöküşü* (S. Durak, & A. Yılmaz, Çev.). Ayrıntı Yayınları.
- Softaoğlu, H. (2018). *Reading emergent modern metropolis through the spatial and social production of Regent Street (1811-1848)* (Yayın No. 513512) [Doktora tezi, Bahçeşehir Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Sosyoloji Divanı. (2018). *Sosyoloji Divanı*, 6(11).

- Thompson, J. B. (2005). *Medya ve modernite* (S. Öztürk, Çev.). Kırmızı Yayınları.
- Turan, O. (2013). The genre of architectural manifesto in the society of the spectacle [Yüksek lisans tezi]. Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
- Türk Dil Kurumu. (2025). *Türk Dil Kurumu Sözlükleri*. <https://sozluk.gov.tr/>
- Ulukütük, M. (2018). Mahremiyet çağında teşhire teşne olmak: Mahremiyet versus teşhir manzaraları. *Sosyoloji Divanı*, 11, 59-79.
- Utma, S. (2018). Mahremiyet olgusu ve sosyal medyada mahremiyetin serüveni. *Journal of International Social Research*, 11(59), 1193- 1204. <http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2018.2726>
- Ünsal, R. (2021). *Teşhir toplumunda genç olmak: Üniversiteli gençlerin sosyal medya kullanım biçimleri* [Yüksek lisans tezi]. Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi.
- Ünsal, R. (2022). Kendimizi neden göstermek istiyoruz? Teşhir toplumunda sosyal medya kullanımına dair nitel bir çalışma. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 39(2), 548-569. <https://doi.org/10.32600/huefd.1008651>
- Yardım, S. (2025). *Gösteri toplumu ve sosyal medyanın etkisinde muhafazakâr Türk kadınının kimlik arayışı ve değer algısı* [Yayınlanmış yüksek lisans tezi]. Malatya Turgut Özal Üniversitesi.
- Yiğit, K. (2025). *Güzelin kaybı olarak mahremiyet krizi: Modern göz'ün eleştirisi* (Yayın No. 929790) [Yüksek lisans tezi]. Bursa Teknik Üniversitesi.
- Zan, B. U. (2019). Doğrudan atıf, ortak atıf ve bibliyografik eşleşme yaklaşımlarına dayalı olarak araştırma alanlarının değerlendirilmesi. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 14(2), 501-516.